Emődi Gyula

A Bódva-völgy kapuja

Edelény, 2009

Emődi Gyula

A Bódva-völgy kapuja

MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
MK KM
KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM
EDELÉNY
2009

Edelényi Füzetek, 40.

Szerkesztette és összeállította:
Hadobás Pál

Technikai munkatárs:
Slezsák Zsolt

Grafikai illusztrációk:
Veres Attila

A borítón: Kilátás a Bódva völgyére
a Borsodi Földvárról

HU ISSN 0238-1842

ISBN 978-963-87047-6-4

Kiadja a Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum
3780 Edelény, István király útja 49. Tel.: 48/525-080

© MKKM, Edelény

Felelős kiadó: **Hadobás Pál** *igazgató*.

K-B Aktív Nyomda, Miskolc. F. v.: **Kása Béla**.
www.konyvmuhely.hu

Előszó

Régóta mondják, hogy Edelény település az Észak-Magyarországon lévő Bódva-völgy kapuja. Én is így vélem. Ezért adtam kötetemnek a „Bódva-völgy kapuja” címet. Hozzáfűzöm, hogy a könyvben lévő egyik versben a kapu szó helyett az ajtó kifejezést használom, ami természetesen nem változtatja meg a kötet címének földrajzi, szépirodalmi értelmezését.

Mi váltotta ki bennem, hogy Edelény kapcsán írjak? Egyrészt: az a szép élményem, amely gyerekkorom óta mindmáig az egykori járási székhelyhez, immár városhoz és térségéhez sok szállal fűződik. Másrészt: az a megtiszteltetés, amelyben részesültem, hogy Hadobás Pál: Bódva-völgyi kortárs irodalom (2007) című korhű kiadványba tizenötkötetes íróként, költőként bekerülhettem. Ezt ezúttal is megköszönöm. Harmadrészt: hozzájárulni kívánok ahhoz, hogy irodalmilag Edelény és környéke jó hírneve tovább erősödjön és terjedjen.

Könyvemet szeretettel kínálom az olvasóknak.

A szerző

I.

Edelény kapcsán

Karácsonyéjjel

Földiek, égiek, angyalok,
Ujjongó dalt zengjen ajkatok,
Jézusunk jászolban van immár,
Megváltónk éjjel jött meg hozzánk.

Karácsony szózata imádság,
Krisztusunk adja rá áldását,
Szeretet lélekben nagy erő,
Békében létezzen bennünk ő.

(2007 december)

Megjegyzés: A karácsonyi dal általam megzenésített.

Római Katolikus templom

Téli időben

Hajnali szürkületben rejtőzik a táj,
meztelen még,
nem vette magára a Völgy ruháját.
A szürkeség a fénnyel dacol,
mint igaztalan az igaz beszéddel,
nem akarja,
hogy a homály kiderüljön,
s a sziklára is pára borul,
fátyolként takarja zordul.
Majd a milliónyi láthatatlan vízcsepp
áttetsző rétege szétoszlik,
a szürke ég derengeni kezd,
az égi tükör örömmel nézi ezt.

Kisüt a nap.
Fénycsóvái egybe olvadnak,
a csupasz fák napfürdőben úsznak,
ágaik árnyékát fény szövi a földre,
hallgatnak ott csendben.
És ahogy a tűzgömb halad az égen,
úgy követik fényét az árnyékok körben:
A fény és az árnyék együtt létezik,
s akik az ártatlan szempárjukkal látják,
őket az idő szelei megérintik.
A táj hozzákezd öltözni,
csipkerózsika álmából felébredni,
az eljövendő tavaszról mesélni.

(2008 februárja)

Edelényre emlékezem

Szellemi erőm teljében vagyok,
Tisztán gondolkodok,
Edelényre emlékezem,
És a lelkem ragyog.

(2008 márciusa)

A Bódva-völgy ajtója

A Bódva-völgy gyöngyszem,
ékszerház darabja,
Edelény e háznak
aranyzott ajtaja.

Az évszakok sora
színjátszó csillogás,
Ebben persze piros
pipacsot is találsz.

A folyó vize meg
völgyéből kiballag,
mint szemből a könnycsepp
örömben, bánatban.

A csodás ajtón át
testvéréhez megyen,
A Sajóba lép be,
Vele együtt legyen.

A ház, ajtó marad,
Az idő gondozza,
S mint a folyó halad,
Ők szintén változnak.

(2008 márciusa)

A Bódva edelényi hídján

A híd korlátjára támaszkodom,
a folyót bámulom.
Csónak halad benne,
valaki izmait feszítve hajtja,
a hullámokon bukdácsol,
alatta erők vonulnak,
de nem érzékeli a mederben.
Szellő kél,
fenn felhők lebegnek.

Édesapám jut eszembe,
Munkásemberként lett községvezető,
Edelénytől tizenkét kilométerre.
Izzadva ette kenyerét,
ám nem fogyasztotta becsületét.
Elfogyasztotta az edelényi pálinkát,
ami egészségére vált.
Színházelőadásra is eljárt,
ha lehetett,
egy-egy színdarabot szivesen nézett meg.
Édesanyám tiszta volt és dolgos,
családját szerető, gondos.
Amikor ők találkoztak,
törvény írta eggyéválásukat,
s mint két egymásba torkollott folyó,
békésen folytatták útjukat.

A folyó előre megy és nem hátra,
ballagását nem gátolja holt ága.
Életet visz a két oldalán lévőknek,
ami érték az ottan élőknek.
A híd két parton ível át,
mint ég és föld között a szivárvány,
s hitet, érzelmet gerjeszt.
Bármely hídnak szépnek kell lennie!
Büszkén, stabilan léteznie.
Pilléreit rozsda ne marja,
nem bizonytalanságban közlekedni rajta,
és akár a szóerejének hitelét
hazugság ne koptassa!
Ki fittyet hány az egészre,
emberi méltósága kerül veszélybe.
Megoldást kell találni!
A lehetetlennek látszót is,
közös akarással felváltani.
Hogy valóság legyen a tettrekészség!
S megszelídül a nehézség.

(2008 áprilisa)

Bódva híd Edelény központjában

A csend zenéje

Edelényi dombon járok,
Ott a csendben komponálok,
A hangjegyek bennem zsongnak,
Kottára fel! Sorakoznak.

Szolmizáló rangjelzések,
Váltakoznak hangrezgések,
Lassú, gyors meg halk és erős,
Hangzanak a játékmezőn.

(2008 áprilisa)

Tücsökmadárka

(este az edelényi réten)

Tücsökmadárka a hegedű,
Lelkem csücskében zenélve ül,
Ott húzza húrját, rakott fészket,
Dala gyönyörűn száll a légben.

Csábos a hangja, párjának szól,
Tudatja vele, szereti,óh,
Kedvese hallja, ciripeli,
Hogy sok-sok csókját küldi neki.

Sápadt a hold fent, arcán mosoly,
Csillagos égen ez nem titok,
Leszól: Csak tovább cirpeljetek!
Csoda és zene szerelmetek.

(2008 áprilisa)

Megjegyzés: A vers általam megzenésített.

Északon vagy Délen

Gyermekkoromtól az Alföld kedves nékem,
Akár Északon van, avagy pedig Délen.
Szép Cserehát alján születtem, nőttem fel,
Tisza menti síkság nyáron ringatott el.

Éppúgy bölcső nekem dombok között a völgy,
Mint rónaságon a mező és termőföld,
Megszoktam a zord meg napos magaslatot,
Nem szokatlan a sík, ami változatos.

Felhőszakadáskor hegyről le víz zúdul,
Folyóáradás is rombol síkon, rútul,
Mind elszomorít hát, de örülök, mi új,
Ehhez építkezve vezethet el az út.

Szeretem a munkát Északon, Délen is,
Igyekezve végzem, míg bírom, lelkesít,
Mindkét helyen Isten tudja, mit, hogyan lát,
Fontos számomra a szeretet és család.

(2008 áprilisa)

Edelény felé ködben

Szendrőlád felől négykeréken araszolok,
nem nyafogok,
bár sötétszürkés a táj.
Sűrű köd omlik le a hegyoldalán,
beborítja füvet, bokrot, fát.
A föld megállítja,
nem zúdul lejjebb,
ott gomolyog, mint felhő fentebb,
ha vihar dúl.

A Bódvában ingerli a vizet,
nem fürdik benne,
tükrét nem töri meg.
Én ködfürdőt veszek,
s ha nem látom,
hol az árok,
egy kicsit megállok,
kiszállok és nézelődöm.
Majd haladok tovább,
lassacskán,
de nem mondom:
Ne tovább!

A köd szürkén néz szembe velem,
én őt ártatlanul csendben,
s kétlámpás alak jön ellenem,
ám elmegy mellettem.
A parton egy csónak fülel,
nem úszik, türelmes és üres.
Fényszőtte pillanatok repesztik a ködöt,
amely szétröpköd,
s nem köpköd,
a légben zajtalanul felszáll.
És kisüt a nap Edelény fölött,
ami csábos,
én pedig látom a szép várost.

(2008 áprilisa)

Edelényi távlat

Edelényi dombtetőn

Edelényi dombetetőn sétáltam,
De nem fáradt el akkor a lábam,
Velem volt egy kislány is,
Ki bírta a vágtát is,
Nem volt időnk ottan üldögélni.

Lejöttünk a dombnak az aljára,
Elfáradt a kislány, de nem bánta,
Akkor már nem vágtatott,
Hanem éppen ballagott,
Szedegetett nekem is virágot.

(2008 áprilisa)

Megjegyzés: A vers általam megzenésített.

Álmodozás

-emlékezés-

Mikor Edelénybe gyermekként elmentem,
Az ottani dombra társammal felmentem,
Bárányfelhők úsztak felettünk az égen,
Úgy tünt nekem, mintha egyiket elérem.

Gondoltam, felülök a habos hátára,
Lovagolok rajta, aminek nincs ára.
Így álmodoztam, és mit ad a jóisten,
Egy kisbárány leszállt, hogy üljek rá itten.

Nyakában csengettyű, megszólalt: Indulás!
Rögtön rápattantam, s ő vitt huncutul már.
Elszálltunk a templom, Isten háza felett,
A harangozó épp most húzta a delet.

Az emberek gyémántszemcséknek látszottak,
A házak pedig hát gyufásdobozoknak.
A Császta térségben szőlőtőkék álltak,
Ni, ólomkatonák! Mindet annak láttam.

És ezüstszalagként csillogott a Bódva,
Kérdeztem magamtól: Vajon mi az oka?
A vízben feltűntek írásbeli pontok,
Mi más lehetnének, mint villogó pontyok.

Híd kötötte össze a Bódva két partját,
Csodálkoztam: Csak nem? Ott fekvő gyufaszál.
Színes térképnek tünt az edelényi táj,
De több lett nekem, mint síkban ábrázolás.

Az álmodozásom ám megszűnt hirtelen,
Mert a valóságba én visszazökkentem.
Egy darázs szállt reám, megcsípte nyakamat,
Mint egy érett dió, majd olyanra dagadt.

Társam elővette a teli kulacsot,
Abból zsebkendővel borogatást adott.
A friss víz gyógyírként hatott a csípésre,
S lejöttünk a dombról lépésről-lépésre.

Sokan álmodoztak, isten tudja miért,
Az idő telt-múlt, és időpontot kimért.
Nem ment veszendőbe igény és a remény,
A Coburg kastély is megszépül a helyén.

(2008 júniusa)

A Városi Könyvtár épülete

Edelényi könyvtárban

Sokszor voltam a könyvtárban,
S úgy vitt oda mindig lábam,
mint világ-birodalmába,
ahol annyi könyv fogadott,
megmondani úgysem tudom.

Egy-egy könyvet kézbe vettem,
Lapozgattam, nézegettem,
Róttam abban a sorokat,
gondűzően, nem fáradtam,
miközben elgondolkoztam.

A könyv fáklya, mely világít,
Sötétben most is irányít,
Tudást ad és menedéket
a jövő nemzedékének.
Olvasni jó, vésd eszedbe!

(2008 júniusa)

Katonai sorozáson egykor

Edelénybe hívtak sorozásra,
Fakaruszon mentünk oda bátran,
Gábor Áron rézágyúja dallal,
Nemzetiszín szalag fügött rajtam.

Nem soroztak engem katonának,
Felmentettek, amit én nem bántam,
Mert felvettek a főiskolára,
Tanultam, így szolgáltam hazámat.

(2008 júniusa)

Megjegyzés:

1., *Fakarusz - Így nevezték az 1950-es években gyártott olyan utasszállító teherautót, amelynek ponyvás részét ajtóval, ablakokkal és ülőpadokkal ellátott zárt faszerkezet helyettesítette.*
2., *A vers általam megzenésített.*

Coburg kastély

Mint egy mesebeli kastély,
S idő foga nem rágta szét,
Edelényben úgy áll büszkén,
Nézd! A barokk Coburg kastély.

Az őslakók mind elhunytak,
Falevélként ők lehulltak,
Üres lett fészkük, de maradt,
És volt benne ez is, meg az.

Öltözéke immár kopott,
Sok helyen bizony foltozott,
Ám nem jutott koldusbotra,
Történelmünk úgy gondozta.

Már szabják az új ruháját,
Úgy tudom, restaurálják,
Csábító lesz ékessége,
Edelénynek műemléke.

(2008 júliusa)

L’Huillier-Coburg kastély

Egy tavasz pillanatának emléke

Az éjt Edelényben töltöttem,
őrségben, ám.
Azért, hogy Bódva csalfa vizét
figyeljem hát.
Nőtt vízszintje, zúdult folyama,
szörnyű volt már,
El akarta önteni kertet,
házat és mást,
S utána persze legyen bánat,
szomorúság:
Hordtuk, raktuk a homokzsákokat,
Hogy elhárítsuk a károkat,
Végül megfékeztük a Bódvát,
S medrében bosszúsan rohant tovább.

(2008 júliusa)

Edelény

(egy-egy kép)

Eperkrém,
kesergés,
betegség,
szenvedés,
de remény,
keresztény,
emberség,
mesterség,
egy kenyér,
tettre kész,
esemény,
nemes cél.

(2008 júliusa)

Edelényi fiatalhoz is

Ifjúságod elszáll,
Mint költöző madár,
Nem tér vissza sosem,
Ám igen, a madár.

Sorscsapás érne el,
Ne légy üres térben!
Küzdj túlélésedért,
Szárnyalj tovább szépen!

Tanulj, dolgozz, élj jól,
És rakjál egy fészket!
Egyszer jön az idő,
S magadat megméred.

(2008 augusztusa)

Szénbányában

Bánya-mélyén zajlik a veszélyes munka,
Bár az korszerűen be van biztosítva,
Vájárok dolgoznak, nyüzsögnek ott sokan,
Kifejtik a szenet, nincsennek most gondban.

Feszülnek az izmok, izzadnak az arcok,
Gépekkel gyorsulnak fel a munkálatok.
A lőmester éppen egy nagyot robbantott,
Ellapátolják a fekete gyémántot.

Csattog a kaparó, halad, mint a gyors ló,
Viszi-viszi terhét, a ló helyett, oly jól.
Néha megpihen, hogy újra starthoz álljon,
Van, ki vigyáz rá, ha nem kell, meg ne álljon.

Búg a ventilátor, friss levegőt áraszt,
Szellőztet a mélyben, de az ám nem fáraszt.
Le-leáll, beindul, nincsen nehezére,
Gépek seregének az egyik vezére.

Egy vízszivattyú zúg, van még elég dolga,
Az összegyűlt vizet, kintre kinyomatja.
Más helyen ácsolnak, zaja fel-felhangzik,
Tervszerű a munka, ami itt is folyik.

Villamos mozdony jön egy tucat csillével,
Megrakják azokat, egynek sincs kivétel.
A kisvasút pályán viszi rakományát,
Kinn a tárna előtt a dolgozók várják.

Elcsendesült a mély, szünetet tartanak,
Pihennek egy kicsit, mert bizony fáradnak.
Majd felkapcsolják a kicsiny lámpájukat,
És újra indítják a munkálatokat.

Újra elcsendesült, de most már végképpen,
Sok ember lett sajnos munkanélkülien.
Bezárták a bányát, ennek nem örülnek,
A széncsata hősök inkább keseregnek.

Nem tudnak mit tenni, búcsúként éneklik,
A „Szerencse le,-fel” bányászhimnuszt zengik.
Könnycsepp áztatja a munka dicsőségét,
Szép volt! Kívánnak még egyszer jó szerencsét.

(1997)

Megjegyzés: A vers Barátom a vers című kötetben (2005) jelent meg. Az edelényi szénbányát 1995-ben zárták be.

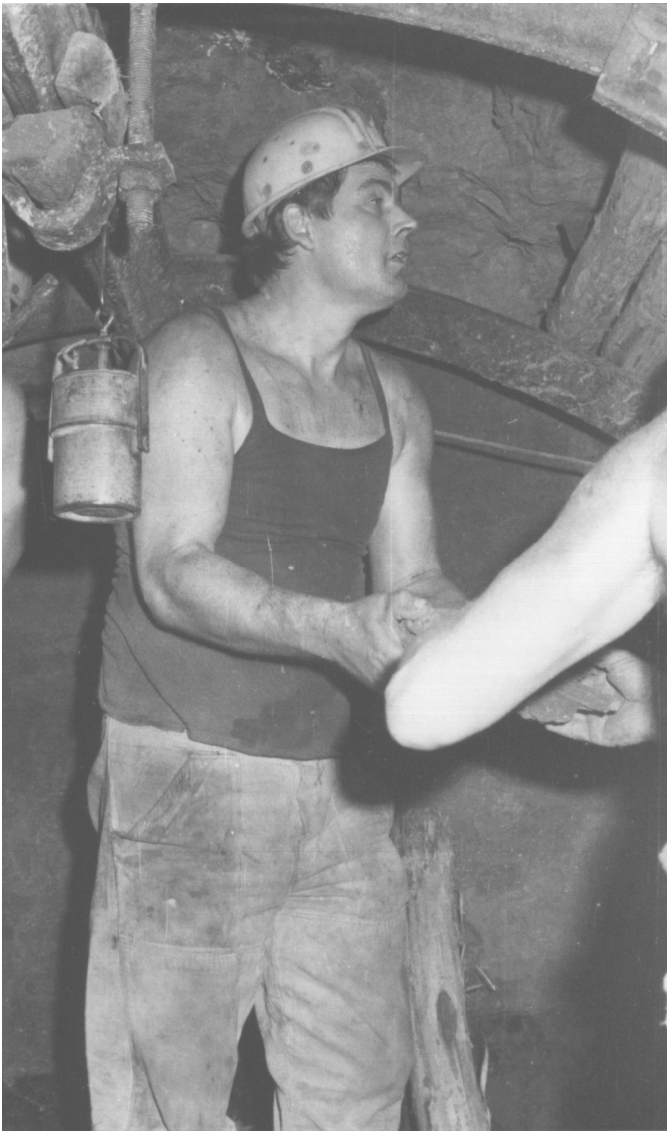

Bányászok munkában

II.

Még három vers

Tihanyi dal

Üres a vízpart Tihanynál korán,
Tiszta a lányka, a mólón járkál,
Haja lengedez, hisz' nyári szél fúj,
Arcán szemüveg, mi rajta még új.

Két galamb odaszállt, turbékolnak,
A Balatonban ők lubickolnak,
A szelíd hangjuk visszhangra talál,
Örül a leány, hogy ilyen párt vár.

Kiköt a hajó, a part népes lesz,
Megjött a halász, és a lányhoz megy,
Hozott neki egy szép ajándékot,
Nagy keszeget, mit hajnalban fogott.

„Nos, kedves leány, eljössz-e hozzám?
Tudnád szeretni hát a jó halászt?"
„A mamám mondta, hogy én döntsem el,
Szívem azt súgja: Te kellesz nekem!"

Az ifjú pár nem vár, és egybekel,
„Hittem, hogy remek ember vagy nekem!"
„Reményem bevált, csodás asszony vagy!"
Ők ketten pedig családot várnak.

(2008 júliusa)

Megjegyzés:A vers általam megzenésített.

Üzenet Tokajba

a Paulay Ede Színház megnyitása alkalmából

Ha színház, méltó legyen nevéhez,
hiszem otthona lényegiségének.
Ne legyen üres fészek,
mint annak a madárnak otthona,
amelyet ő hozzáértően rakta,
de a kakukktojásból kikelt fióka
a fészeklakókat kitúrta,
s lakóhelyét elhagyta.
Az üres fészket pedig az idő elkoptatja.

Ha színház, s ide jössz, templomba jössz,
a művészet templomába!
Hol a tér, az idő szeret,
mint oltáron a kereszt.
Bár nem borulsz térdre,
hanem isteni székben ülsz a teremben,
mintha ebbe lennél teremtve.
Érzed? A színház új életet ad,
ahogy az élet gyártja a színdarabokat.
A színpadon varázs, tehetség, erő,
a csodás rivaldafényben a játék
lelket egekbe emelő.
Mind öröme a nézőknek,
himnusza a közönségnek,
és tapssal vagy hálás,
ami a szereplő művésznek áldás.
Értékeld a teátrumot hát!
De el ne herdáld,
mint lakóhelyét a kakukkmadár!

(Miskolc, 2008.augusztus 30.)

Gordonka

(humoros improvizáció hangszerre)

Gordonka!
Húrjaid rosszul húzzák,
Hamisan hangzik már,
Vonódat hiába gyantázzák,
Akadozva jár.
S jönnek a libák,
Sorban egymás után,
Elől a gúnár,
Mérgesek ám.
Szárnyaikkal verdesnek,
Csőreikkel csipkednek,
Lábaikkal taposnak,
Szerkezeted laposra,
És rája tojnak.
Keresztre feszítenek,
Onnan levesznek,
Ajtófélfára szögeznek,
Onnan is levesznek,
Veled a magasba repülnek,
Majd a földre ejtenek,
A város víztornyára visznek,
Onnan lelöknek,
Kerékbe törnek,
Abból kivesznek,
Malomkő alá tesznek,
Rajtad hengerelnek,
Abból is kivesznek.
Bajnak vagy már, Gordonka!
Új hangszer kell: Orgona!

(2008 szeptembere)

III.

Edelényi dalok

KATONAI SOROZÁSON EGYKOR

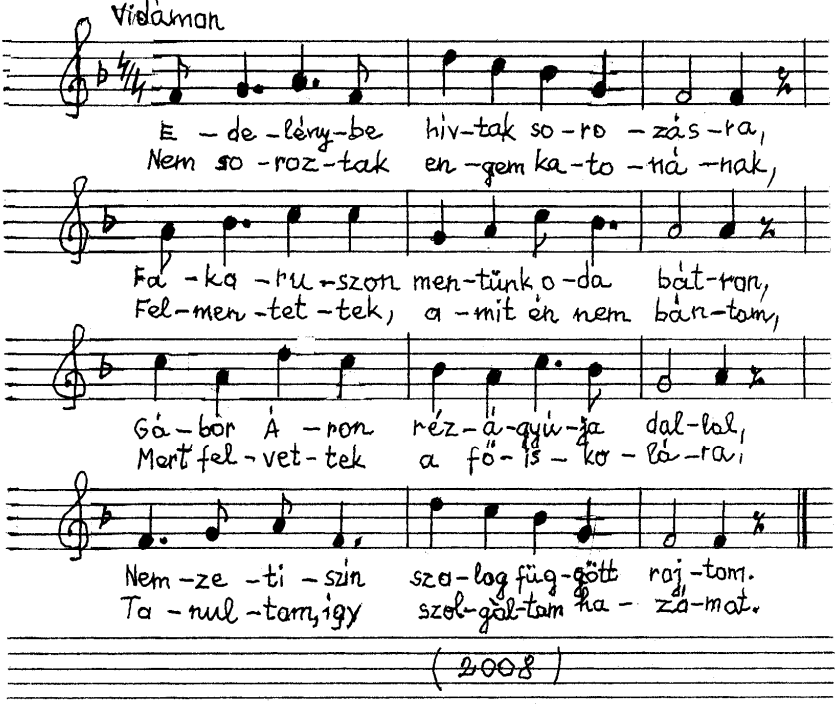

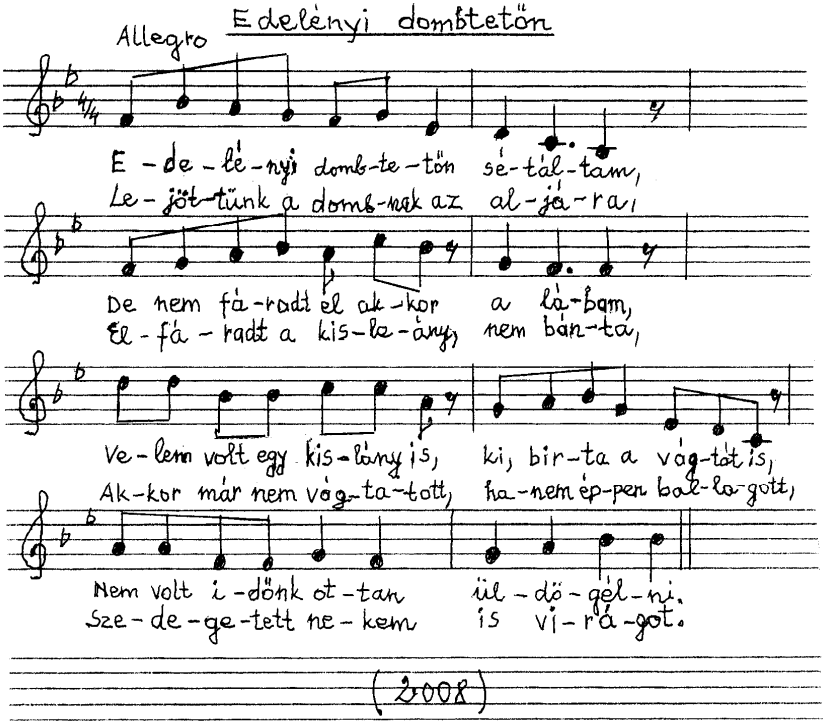
Edelényi dombtetőn
Allegro
E - de - lé - nyi domb-te - tőn sé - tál - tam,
Le - jöt - tünk a domb-nak az al - já - ra,
De nem fá - radt el ak - kor a lá - bam,
El - fá - radt a kis - le - ány, nem bán - ta,
Ve - lem volt egy kis - lány is, ki, bir - ta a vág - tát is,
Ak - kor már nem vág - ta - tott, ha - nem ép - pen bal - la - gott,
Nem volt i - dőnk ot - tan ül - dö - gél - ni.
Sze - de - ge - tett ne - kem is ví - rá - got.
(2008)

IV.

Csereháti mesés történet

Papa
Mama
Nagymama
Nagypapa
Gólyfi
Gólyacsalád

Csereháti mesés történet

Szereplők:

Gólyacsalád (kórus)
Gólyafiú (fiatal gólya)
Papa, mama,
Nagypapa, nagymama

Békák hada (kórus)
„kocsonyás” békalány
békakirály,
vadászbékák,
békalányok,

Boszorka (varázslónő)
Hercegnő és párja
Vendéglős, vadászember és előkelő úr
Idegen királyi nagykövet

Történik:

Valamikor és valahol

I. Első rész

Helyszín: Gólyafészek *(benne a gólyacsalád tagjai)*

Gólyakórus: Kelep, kelep, kelepelünk,
Mi így beszélgetünk,
Kövér lepke, lepke, lepke,
Ez nem eledelünk.
Szeretjük ám a szép békát,
Csőrünkkel megfogjuk,
Nyeljük, nyeljük és lenyeljük,
Majd megénekeljünk.

Gólyafi: (akaratosan és elégedetlenül)
Üres a gyomrom,
Éhes vagyok,
De nem békát,
Pizzát akarok.
A sültet kedvelem,
A pizzát megeszem.

Gólyakórus: (meghökkenve)
Ajjaj! A gólyafi válogat.
Pizzát akar enni. Nem békát!

Gólyafi: (magyarázkodóan és parancsolóan)
Pizzát enni bizony jó dolog,
Ezzel én azt nem reklámozom.
A csőrömmel csipegetem,
Így az egészet lenyelem.
Papa! Hozz nékem pizzát!

Papa: Nem! Majd a mamád.

Gólyafi: Mama! Hozz nékem pizzát!

Mama: Nem! Majd a nagypapád!

Gólyafi: Nagypapa! Hozz nékem pizzát!

Nagypapa: Nem! Majd a nagymamád!

Gólyafi: Nagymama! Hozz nékem pizzát!

Nagymama: Nem! Hozz magadnak!

Gólyafi: (dacosan)
Miért én?

Mama: (kedvesen, nevelően)
Te, nem vagy már bébi,
S béna madárgólya,
Szárnyad szél nem tépi,
És nincs rajtad pólya.
Ám tudsz, bírsz repülni,
Úrfi lettél, ügyes,
Életed a tied,
Küzdj mindenkor érte!

Gólyakórus: (biztatóan)
Ki gyenge, az nem bírja,
Aligha ér ő célba,
Nem költözik majd vissza,
jövő év tavaszára.
Számítunk egymásra!

Gólyafi: Köszönöm intelmeteket.
A zsákmányt én keresem meg!

II. Második rész

A fiatal gólya kirepül fészkéből.

Gólyafi: (gyönyörködve)
Szállok a kéklő égen,
S hogy én mit érzek?
El nem mondhatom.
Ám súgja szívem,
Élek szabadon.
Víz, mező, hegyek,
Ti, jó emberek,
A magasból lentre nézve
Nem nézlek le titeket.
De mit látok? Ott.
Egy vendéglőt!

Helyszín: Vendégfogadó

(Az asztaloknál jókedvű emberek ülnek.)

Vendéglős: Hölgyeim! Uraim! Kedves vendégeim!
Mindenki egye itt kedvenc ételeit!
Igyanak üdítőt, bort, pálinkát vagy sört!
Valljanak egymásnak szerelmet! Mi nem flört.
Fizessen, kinek zsebében pénz van!
Akinek nincsen, az hitelbe kap.

Vadászember: Tokajit még az asztalra!

Vendéglős: Igenis! (Felszolgálja.)

Vadászember: (Énekel.)

Én aszút iszom,
Annak nincs párja,
Azt mondják róla,
Borok királya.
Igyál pajtás!
Élvezd jó hatását!
Mindaddig, amíg
A lábadon állsz.

Vigadjál komám!
Keresd párodat!
Akard, te is! És
Megtalálod azt.
Igyál pajtás!
Élvezd jó hatását!
Mindaddig, amíg
A lábadon állsz.

A bor kimondja
Bátorságodat,
S megosztja mással
Boldogságodat.
Igyál pajtás!
Élvezd jó hatását!
Mindaddig, amíg
A lábadon állsz.

Idegen királyi követ: (A vendéglőshöz fordul.)

Mikor jön a szép hercegnő?
Ki dalával elbűvölő.

Vendéglős: Hamarosan itt lesz.

Királyi követ: Én hetedhét országból jöttem el hozzá,
Hogy tapasztaljam káprázatos hangját,
S megkérjem kezét királyom számára,
Csak akkor, ha a gyöngyszem hajlandó rája.
A Fenség elküldte neki képét. Lássa!

Tokajit mégazasztalra!

Boszorka: (A varázslónő nagy robajjal érkezik meg. Gúnyosan kacag.)
Hé-he-he-he-he,
Hé-he-he-he-he!
(Abbahagyja az idétlen nevetést, majd megszólal.)
Gyönyörűen énekelek,
Nyissátok ki fületeket!
Menjen abba be a hangom!
Ha nem, akkor az lehangol.

Vendéglős: Ez nem a hercegnő!

Boszorka: (öntelten, büszkén)
De szebben énekelek, mint ő!

Vendéglős: (felháborodottan)
Nem mérheted hozzá magad!
Túl- szárnyal téged az ő dala.
Maradj csendben!
Vagy mellőzzük társaságodat!

Boszorka: (Sértődötten és rosszindulatúan mondja, hogy ne hallják a fogadóban.)
Meglátja a hercegnő, ki az erősebb.
Elvarázsolom, hogy én legyek a győztes.

Csengetés hangzik. A vendéglős kinyitja az ajtót.
A csodás hercegnő jött meg. Talpig fehér ruhában, nyakában gyöngyfüzérrel.

Vendéglős: (meghajolva)
Már vártuk hercegnő.

Hercegnő: (kedvesen, mosolyogva)
Itt vagyok.

Vendéglős: (kitüntető udvariassággal)
Foglaljon helyet! Mit hozhatok?

A vendéglős kinyitja az ajtót.....

Hercegnő: Ha van? Pizzát!

Vendéglős: (restelkedve)
Sajnos, elfogyott már.
De egy dobozban félretettem egyet.
Adom jó szívvel, hazaviheti.
Otthon megeheti.

Hercegnő: Köszönöm.

Vendéglős: És ízletes kocsonyát kér Ön?

Hercegnő: Most nem.

Boszorka: (Az egyik asztalnál egyedül ül. Halkan mormolja.)
A kocsonya! Jut eszembe. He-he-he-he.

Vendéglős: (nyájasan)
Akkor mit óhajt a hercegnő?

Hercegnő: Habos- tortaszeletet. És egy pohár üdítőt.

Vendéglős: Máris teljesítem.

Vadászember: (A hercegnőhöz megy. Fél térdre ereszkedik.)
Énekeljen nekem!
Nagyon kedvelem.
Nem szégyellem társaságában kifejezni.
Megszerettem.

Előkelő úr: (Ugyancsak a hercegnőhöz megy. Ő is fél térdre ereszkedik.)
Akkor ketten vagyunk a vendéglőben,
akik a hercegnő iránt szerelmet éreznek.
Szépen kérem, nekem énekeljen!

Vadászember: (Feláll. Az előkelő úrhoz fordul.)
Én kértem előbb.
Enyém az elsőbbség!
Miért tolakszik elém?!

Előkelő úr: (Szintén feláll, szembe vetélytársával.)
Ne kötekedjék!
A hercegnő előtt rám lesújtó.
Szemtelen fickó!

Vadászember: (növekvő hanggal)
Visszautasítom beszédét!
Melyben elrejtette féltékenységét,
S elvesztette eszét.

Előkelő úr: (A feszült légkörben nem tud uralkodni magán.)
Mélyen megsértett engem,
Nem számítottam erre.
Túlment a határán,
Ez párbajt kíván!

Vadászember: (indulatosan)
Állok elébe!
Megvívunk holnap délben.

Királyi követ: (óvatosan)
Jó lesz vigyáznom!

Hercegnő: (békítően)
Állj! Egymásnak akartok menni,
mint két tulok? Félre indulatok!
Ne párbajozzatok!
Szerelmetek nem érintett meg.
Fogjatok kezet! Béküljetek meg!
Kettőtöknek most egyszerre énekelek.

A vadászember és az előkelő úr lehiggadnak, megbékülnek és kezet fognak. Együtt mondják:

Ez így rendben!
Hallgatjuk kegyed!

Hercegnő: (Énekel.)

Tücsökmadárka a hegedű,
Lelkem csücskében zenélve ül,
Ott húzza húrját, rakott fészket,
Dala gyönyörűn száll a légben.

A hangja csábos, a párnak szól,
Tudatja vele, szereti, óh!
Kedvese hallja, ciripeli,
Hogy sok-sok csókját küldi neki.

Sápadt a hold fenn, arcán mosoly,
Csillagos égen ez nem titok,
Leszól: csak tovább cirpeljetek!
Csoda és zene szerelmetek.

A vendégfogadóban mindenkinek- kivéve a boszorkát- olyannyira tetszett a dal, hogy az utolsó versszakot egyszerre éneklik. Ez idő alatt a boszorka elmegy, majd megvalósítja varázslatát.

A vendégfogadó üres. A gólyafi belopakodik.

Gólyafi: (kíváncsian és óvatosan)

Benézek a vendéglőbe,
Lesz itt pizza biztos bőven,
Tányérokban csak kocsonya,
Itten-ottan nem locsog az.
Egy tányérban, nos, mi rezeg?
Hát ő béka, de nem brekeg.
Hogy fagyott be? Ez már titok.
Kérdezgetem, nocsak pislog.

Vendégfogadó
Egy tányérban nos mi rezeg?
Hát a béka, de ....
08.11.12.

A gólyafi csőrével kiveszi a békát a kocsonyából. Örömujjongással kelepeli:

Fogtam egy békát,
Büszkélkedem,
Ügyes vagy hékás,
Elismerem,
De nincsen pizza,
Ez már bajom,
Eltűnt itten az,
Mint a vakond.

Fogságban nálam,
A béka, sikk,
Nem megyen- mászik,
És nem ugrik,
Elkapta egyszer,
Egy gólyafi,
A pizza már most
Nem érdekli.

A gólya hozza
A kisbabát,
Ki nem irigyli,
Eszem pizzát,
De ha az hiány,
Nem fogyasztom,
Viszont a békát
Csak megfogom.

Békák birodalma

A békák birodalma

Nádas, mocsaras tó partján, a trónján pöffeszkedve ül a békakirály. Lábainál kétéltű szolgái hevernek.

Békakirály: Én vagyok a békakirály,
Uralva tópartot, mocsárt,
Kormányozok kesztyűs kézzel,
Békák szemfényvesztésével.

Eszem, iszom király módra,
A szolgáim mind adóznak,
Aki nekem engedetlen,
Hínárral megvesszőztetem.

Van nekem egy hadseregem,
Csúszás-mászás a fegyverem,
S ugrándozás, röppentyűzés,
A célt nézem, mint a fűzért.

A békalányok meglátják, hogy közelednek a vadász szolgák. Hátaikon teli zsákkal. Érkezésüket élénken üdvözlik:

Vadászbékák! Itt vagytok már,
Vártunk titeket ám,
Szereztetek zsákmányt nekünk?
Hálás köszönetünk.
Brekegjük a tetteteket,
Zengjük mindenkinek,
Egy darabig jut belőle,
Akinek kell bőven.

Vadászbékák: (Ujjongva válaszolnak.)
Békalányok! Megjöttünk hát,
Hoztunk nektek zsákmányt,
De elsőként királyunknak
Töltjük meg a zsákját,

Szöcske, szúnyog és más falat
Létezéstek hada,
Szem-szájnak mi az ingere,
Elvándorolt ide.

Békák kórusa: (harsogva)
Küzdünk, eszünk, megnövekszünk,
Születünk, kimúlunk,
Csúfok vagyunk, megszépülünk,
Ki mit mond, nem bánjuk.
Földön megyünk, vízben úszunk,
Kétéltűek vagyunk,
Nem kell félni tőlünk, mert mi
Senkit nem harapunk.

Vadászparancsnok: (aggodalommal)
Békalányok, halljátok hát!
Közületek nincs itt egy ám.
Vajon hol van? Nem tudjátok?
Mondjátok meg! Hol találom?
Lehet, hogy a kocsonyában?

Békakirály: (Hogy elkerüljék a szomorkodást, vidám hangulatra szólítja alattvalóit.)
Szolgáim, most örüljetek!
Táncra perdüljetek!

A békák ugrálva ropják a táncot.

Boszorka: (Nagy robajjal érkezik meg. Gúnyosan kacag.)
Hé-he-he-he-he!
Hé-he-he-he-he!

A négylábúak ijedten abbahagyják táncukat.

Boszorka: (Folytatja idétlen megnyilvánulását.)
Gyönyörűen énekelek,
Nyissátok ki fületeket!
Menjen abba be a hangom!
Ha nem, akkor az lehangol.

Békakirály: (Mérgesen felugrik.)
Hagyd abba!
Hogy mersz zavarni?

Boszorka: (nyugtatóan)
Elnézésedet kérem.
Hagyjál kicsit maradni!

Békakirály: (Visszaül helyére. Lehiggad.)
Miért jöttél?

Boszorka: Egy szép békáért,
Ami nekem gyöngyöt ér.

Vadászparancsnok: (türelmetlenül)
Nincs itt az, kit keresel.
Menj azonnal innen el!

Boszorka: Miért küldesz el?

Vadászparancsnok: Mert nem tetszel nekem.

Békakirály: Óh!

Boszorka: Nem bántalak. Legyen eszed!

Vadászparancsnok: Páromat keresem.

Békakirály: Óh!
Keressétek együtt!
Akárhol, mindenütt.

A boszorka és a vadászparancsnok egyszerre: Óh!

Boszorka: Segítsünk egymásnak!

Békakirály: Áldásom reája!

Boszorka: Ne higgy a csalfának!

Vadászparancsnok: Ne higgy!

Békakirály: (ismét felemelve két „kezét”)
Áldásom reája!

Boszorka, vadászparancsnok, békakirály: (Együtt mondják.)
Ha együtt keressük,
Meg fogjuk találni.
Miért ne lehetne?
És akkor hozzánk
Biztosan visszaérkezne.
És akkor hozzánk
Biztosan visszaérkezne!

A gólyafi visszarepül a fészkébe. Csőrében a kocsonyából kiemelt békalány. Leteszi őt a fagallyakból, nádszálakból készített fészek aljára. A gólyacsalád meglepődve ugyan, de elégedetten fogadja.

Gólyakórus: Nahát?!

Gólyafi: Pizza nem volt. Békát hoztam.

Papa: Hol fogtad?

Gólyafi: Partváron. Egy tányérban.

Mama: Hogy-hogy abban?

Gólyafi: Kocsonyába volt fagyva.

Nagypapa: Micsoda?… Életjelet adott?

Gólyafi: Pislogott.

Nagymama: És te mit csináltál?

Gólyafi: Csőrömmel kiszabadítottam.
Majd ide hoztam.

Gólya család: (üdvrivalgással)
Éljen a gólyafi!

A család tagjai körül táncolják a gólyafit és kelepelik:

Nem evett pizzát,
Fogott egy békát,
Elhozta hozzánk,
Bűvészmutatvány!
Dicsőség ez, lám,
Bátor, nem hitvány,
Fogott egy békát,
Elhozta hozzánk.

Gólyafi: Papa! Edd meg a békát!

Papa: Nem! Majd a mamád.

Gólyafi: Mama! Edd meg a békát!

Mama: Nem! Majd a nagypapád.

Gólyafi: Nagypapa! Edd meg a békát!

Nagypapa: Nem! Majd a nagymamád!

Gólyafi: Nagymama! Edd meg a békát!

Nagymama: Nem! Edd meg te, magad!

A gólyafi visszaröpül fészkébe. csőrében akocsonyából kiemelt békalábat.

Gólyafi: (kelletlenül, nyűgösen)
Nem! Nekem pizza kell!

Gólyacsalád: (csalódottan, mérgesen)
Akkor vidd vissza a kocsonyába!

Gólyafi: Miért?

Gólyacsalád: Csak pislogjon benne tovább!

Gólyafi: (Megembereli magát.)
Inkább megeszem a békát

III. Harmadik rész

A gólyafészek felett fiatal gólyák röpködve táncolnak, keringőznek. A fészekben a békalány könyörgése hallatszik a gólyafihoz:

Könyörgök, óh, szánj meg engem!
Ne egyél meg! Hagyj életben!
Csúszok-mászok lábad előtt,
Adj nékem még egy kis időt!

Gólyafi: Meghat engem könyörgésed,
Nem teljesítem kérésed!
Készülj hát a túlvilágra!
Gólya sötét gyomorjában.

Békalány: Nem az voltam, ami lettem,
Történetem hihetetlen,
Megetettek kocsonyával,
Ezt elérték gonoszsággal.

Gólyafi: Szavamat nem vonom vissza!

Békalány: (dacosan)
Hagytál volna a kis tálban!
Megfagyni a kocsonyában!
Nem brekegtem, csak pislogtam,
Kiugrani már nem tudtam.

Gólyafi: Végzeted gyors, egy pillanat,
Nem gondolom meg magamat,
Nem tehetem, mert éhezem,
Nem maradok hát éhesen.

Békalány: (még elszántabban, még szenvedélyesebben)
Kegyelmezz meg! Hagy éljek még,
Vannak békák sok helyen még.
Foghatsz ottan többet is ám.
Párom vággyal, hőn vár reám.

Gólyafi: Enyém leszel, mert megeszlek,
Jó falat a síkos tested,
Bár nyirkosak a lábaid,
Gyomromnak mind nem árt semmit.

Gólyakórus: (bámuló reménnyel)
Óh, magasságos Ég!
A békalány mégis övé,
Pizza helyett békát nyelé.

Békalány: (nagy hévvel, rohammal)
Engedjél el!
Engedjél el!
Ne egyél meg!
Ne egyél meg!

Gólyafi: (kegyetlenül)
Ez a vég már,
Ez a vég már,
Mert bekaplak,
Elfogyasztlak.

Békalány: (Csellel, titkának bevallásával próbálkozik még.)
Gólyafi! Gólyafi!
Hagyd titkomat felfedni!

Gólyafi: Na, mondd! Még meghallgatlak.

Békalány: Én hercegnő voltam,
És szépen daloltam,
Egy boszorka hangját
Messze túlszárnyaltam,
Ő irigy lett reám,
Békává varázsolt,
Átka feloldásán
Sokat fáradoztam,
Eddig megoldani,
Ám sajnos nem tudtam.

Gólyafi: A képzelet virágát leszakítottad,
De sajnálom, javadra nem fordítottad,
Az élet törvénye evésre kényszerít.
A mező világa, már fel nem mentheti,
Utolsó kérést, dalt lehet énekelni.

Békalány: Hát legyen!

Gólyafi: Akkor rajta!

Békalány: Édesanyám kérte:
Hallgassak rá!
Engedjem meg! Szálljon
Rám a jóság!
Szívem dalát zengjem!
Szépen szóljon!
Angyalok hangjára
Hangolódjon!
Nézzem a rózsafát!
Illatozót.
Tövisre vigyázzak!
Mert az szúrós.

Életem bár mindig
Gyorsan suhan,
Szél nem fújja el már
Az utamat.
Istennek elnyerem
Az áldását,
Akin segítettem
A háláját,
Megszabadulok majd
A gonosztól,
Hisz mellettem áll a
Mindenható!

Gólyakórus: Ne tétovázz!
Ne tétovázz!
Edd a békát!
Gólyamadár.

Békalány: Engedjél el!
Engedjél el!
Ne egyél meg!
Ne egyél meg!

Gólyafi: (Dulakodik a békalánnyal.)
Itt a vég már,
Itt a vég már,
Mert bekaplak,
Elfogyasztlak.

Boszorka: (Nagy robajjal jön. Gúnyosan kacag. Meglepődnek.)
Ne! Hé-he-he-he-he,
Hé-he-he-he-he!
Gyönyörűen énekelek,
Nyissátok ki fületeket!
Menjen abba be a hangom!
Ha nem, akkor az lehangol.
Menjen abba be a hangom!
Ha nem, akkor az lehangol.

Gólyafi: (dühösen)
Ki vagy te?

Békalány: (elképedve)
A boszorka! Ki elvarázsolt engem.

Gólyafi: Mit akarsz?

Boszorka: Ezt a békát én megveszem,
Adok érte ezeregyet.

Békalány: (magyarázkodva, felismerve a helyzetet)
Én neked mondtam,
Én neked mondtam,
Egyél meg gyorsan!
Egyél meg gyorsan!

Gólyafi: (meghökkenve)
Mily változás ez?
Biztosan csak csel,
Máris lenyellek,
Nem csapsz be engem!

Boszorka: (tiltakozva, sikoltva)
Ne! Ne!

Gólyafi: (halasztást nem tűrve)
Ham! Ham! Ham!

A békalány és a gólyafi eltűnik.

Boszorka: (kétségbeesetten)
Átkom megszűnt! Nekem végem!
A békalány az, ki régen,
Gyöngy-hercegnő életre kelt,
Párjával szépen énekel.

A boszorka térdre rogyik, s mintha önvád támadna fel benne:

Bocsáss meg nékem!
Bevallom vétkem,
Ártottam néked,
Bűnhődöm érte.

A rosszaságom
Lett az én károm,
Szánom és bánom,
Pokolvilágon!

(A padlón elterül, és kimúlik, megsemmisül.)

Gólyacsalád: (ámul-bámul)

Hihetetlen! De mi élünk! …
Kelep, kelep, kelepelünk,
Mi így beszélgetünk,
Kövér lepke, lepke, lepke,
Ez nem eledelünk.
Szeretjük ám a szép békát,
Csőrünkkel megfogjuk,
Nyeljük, nyeljük és lenyeljük,
Majd megénekeljük.
Nyeljük, nyeljük és lenyeljük,
Majd megénekeljük.

A szép, szőke hajú hercegnő megjelenik. Rajta hosszú fehér ruha, nyakában gyöngyfüzér és fején ezüstös színű korona.

Gólyacsalád: (elcsodálkozva)

Jé! A békalány újra hercegnő lett.

Hercegnő: (Mosolyogva int. Énekel.)

Könyörgök, óh!
Szánj meg engem!
Ne egyél meg!
Hagyj életben!
Csúszok-mászok,
Lábad előtt,
Adj nékem még
Egy kis időt!

Megettél, az
Átok megszűnt,
Nem tudhattam,
De kiderült,
Az angyalok
Vigyáztak rám,
Elnyertem az
Úr áldását.

Újra lettem,
Aki voltam,
Történetem
Eldaloltam,
Előtted áll
A hercegnő,
Most te hódolsz
Lábam előtt.

A hercegnő párja szintén megjelenik. Elegáns sötétes színű férfiöltönyben, fehér ingjén csokornyakkendővel. Odamegy a hercegnőhöz, fél térdre ereszkedik előtte és megcsókolja kezét.

Gólyacsalád: (még inkább csodálkozva)

Jé! A gólyafi is átváltozott.
Megemberelte magát. A hercegnő párja lett.

A hercegnő párja: (Térdepeléséből feláll. Ő is mosolyogva odaint a gólyákhoz. Mindketten énekelnek.)

Párja:
Fogtam egy békát,
Büszkélkedem.
Ügyes vagy hékás,
Elismerem,
De nincsen pizza,
Ez már bajom,
Eltűnt az itt-ott,
Mint a vakond.

A hercegnő:
Hogyha van pizza,
Megeszem őt,
De nem válogat
A hercegnő,
És nem nyelem le
Azt a békát,
Mert az enyém már
Egy más világ.

Párja:
Ha nincsen pizza,
Megszűnt bajom,
A gyomrom üres,
Korog- korog,
Ám a roston sült
Békacombot,
Eszegetem én,
Mint jó kosztot.

A hercegnő párja szintén megjelenik.

A hercegnő és párja együtt:

Ketten hozhatjuk
A kisbabát.
Nem irigyeli
A gólya hát,
Költözzél délre,
S vissza hozzánk!
Várunk tégedet!
Gólyamadár.
Költözzél délre,
S vissza hozzánk!
Várunk tégedet!
Gólyamadár!

VÉGE

Megjegyzés: A Csereháti mesés történet verses elbeszélés az általam szerzett Elvarázsolt hercegnő című operának librettója (szövegkönyve).

Tartalom

Előszó 3

I. Edelény kapcsán 5
Karácsonyéjjel 7
Téli időben 9
Edelényre emlékezem 10
A Bódva-völgy ajtója 11
A Bódva edelényi hídján 12
A csend zenéje 14
Tücsökmadárka 15
Északon vagy Délen 16
Edelény felé ködben 17
Edelényi dombtetőn 19
Álmodozás 20
Edelényi könyvtárban 22
Katonai sorozáson egykor 24
Coburg kastély 25
Egy tavasz pillanatának emléke 27
Edelény 28
Edelényi fiatalhoz is 29
Szénbányában 30

II. Még három vers 33
Tihanyi dal 34
Üzenet Tokajba 35
Gordonka 36

III. Edelényi dalok 37
Katonai sorozáson egykoron *(kotta)* 38
Edelényi dombtetőn *(kotta)* 39

IV. Csereháti mesés történet 41
I. Első rész 44
II. Második rész 46
III. Harmadik rész 64

Emődi Gyula

A Bódva-völgy kapuja

Edelényi Füzetek, 40.

Edelény, 2009